

מסורת הש"ס

(א) [שבוטות לב. ע"ש], (ב) [שבוטות לב. ע"ש מור כ: מדרים פו. צ"ק עג. צ"ב קטנ:], (ג) ז"ל א"ר יוסי ובי' מהר"ם, (ד) ז"ל רבי אומר וכו'. מהר"ם, (ה) ז"ל עדות' מתקיימת. מהר"ם, (ו) מה יעשו כי' פוסקא בפ"ע. מהר"ם, (ז) [נמנדר לז], (ח) גירסת מהר"ם, (ט) גי' כ"א דראיית מעשה גרמה, (י) זה הדיבור וד"ה נרבע הד"א. מהר"ם, (כ) גי' מהר"ם רשע ופסול לעדות ומיחו קסה כי' אמר רבא כי' מפני שאלם קרוב אלץ עממו וי"ל, (ל) [ועי' תוס' יבמות כה. ד"ה הוא וכו'],

תורה אור השלם

1. לא יקום עד אחד באיש לבל עון ולבל חטאת בכל חטא אשר יקטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר: דברים ט טו

גליון הש"ס

גמ' אחד דיני סמוכות. עי' שבוטות דף לה ע"א מהר"ם א': תוס' ד"ה אמר רבא וכו' אבל לענין נמצא בו. עי' סנהדרין לא ע"א מורה ש"ס:

מוסף רש"י

מבר נפחא. ר' יוחנן דמקרי בר נפחא בטלה הש"ס, כמו (ב"מ פה:) מלך עיל בר נפחא, נראה למורי דלבו של ר' יוחנן היו נפחא ולהכי מקרי בר נפחא, דמפרשי בר נפחא על שם יופי (סנהדרין כז.). ברביב אומר, לא ידענו מהו, אלא אחד גדול כדורו היה ועל שם כך נקרא צבירי, כדלשונתן צבירי מעבירן צבירין (נג). אמר ר' אשערי (נריב, ופ"ב (חולין כח). ר' אלעזר הקפר צבירי (חולין יא). הרגו. קודם שהחמו, אין בהרגין, דכתיב כאשר זמם, ולא כאשר שם (שם, ובי"ה לעיל ב: ודברים יט י"ט). שאין ועושין מן הדין. מדן קל וחומר, דיני ממונות ומזות עשה והלכות עניניה ופסולי קדשים אמה למיד מקי', אבל לא אזהרת ועושין (חגיגה יא). שאין מזהירין מן הדין. מקל וחומר, אם על בת אביו שלא בת אמו האביר, על בת אביו ואמו לא כל שכן (יבמות כג:) ק"ל על פי שאלם, דן קל וחומר מעמלם, אינה אזהרה ללא (פסחים כד.). תלמוד לומר

רשע רשע. כתיב דדיני נפשות (נמנדר לה) אשר הוא רשע למות, וכתיב צבירי מלקות (דברים כה) והיה אם בן הטוב הרשע (סנהדרין כג.). אם לא הרגתי עד דומם. שלא החם אלא הוא לבדו (חגיגה טז.). עד שיהרג הגדול. קודם המה ואחר כך החמו, שהיו דורשין נפש נפשם האמור בעדים וזממן. אמרו לן כמחם והלא כבר נאמר כאשר זמם לעשות לאחי ועדיין אחיו קיים, ולמה נאמר נפש נפשם, שאין נהרגים עד שיגמר הדין של נידון קודם שהחמו (שם). ואין לוקין. אם העידוהו צבירי מלקות, עד שיזומו שניהם. ויף לה מקראי והנה עד שקר העד ואמר (מוטה ב:). כל מקום שנאמר עד הרי כלן שנים (שם). אלא בפני שמעון. שאם יטעה לימדה (שם). לא בא השלישי להקל בו'. דממשמע שנאמר על פי שנים עדים, כל שכן שלשה, למה נאמר או שלשה עדים, אלא להחמיר עליו לעת חומר בעדי שקר, שעליו זה אע"פ שלא היה זה נידון על פיו למיתה, שהרי בשנים שהעידו מחלה נמי היה נידון, אפילו הכי עשה הכתוב את דיעו כיוצא באלו, שאם החמו יהרג אף השלישי מפני שטיפל לעוברי עברה (סנהדרין ט). על אחת כמה וכמה בו'. דקי"ל מדה טובה מרובה ממדת פורענות, הלכך קל וחומר הוא (שם). [ועי' שייך לעמ' קודם] כדי שאילת תלמיד לרב. שלם עליך כדי כדאמרין בפירק מרובה (עב:) ית ליה לרי' יוסי כדי שאילת תלמיד לרב כי' (רשב"ם ב"ב כסס:).

דדיני נפשות. דכתיב והֲלִילוּ הָעֵדָה וּמַהֲדִרִין אֲזֻכּוֹתָא : אחד דיני

ממונות. נמי עדות' בטלה: **בזמן שהסרו צה**. וצדיני נפשות כי אמרינן בטלה בזמן שהקריב או הפסול נשמתך בעדות מתחלה להיות מן המתרין בעוצרי עזירה: **אצל אם לא הסרו צה**. ולא

כוונו להיות עדים בדבר לא בטלה עדות האחרים בשביל ראיתן של אלו דמה יעשו שני אחין שראו עם שלישי מן השוק צאחד שהרג את הנפש: **גמ'** והוא שהעידו כולן **בתוך כדי דיבור**. והם קאמרה ממני' מאה כשנים אצל אם העידו השנים ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן כשמי כמות לכל דבר: **וכל אחד ואחד**. התחיל להעיד בתוך כדי דיבור של סיומו של חצירו: **הרגו יאיל**. לרבי יוסי דלאמר אף בלא התרו שלא נמכין להעיד הוא מצי' את הנדון מפני קרובה הרגו נמי יאיל את הנדון שהרי גם הוא ראה והוא קרוב אלץ עממו: **כשהרגו מאחוריו**. מתקיימין כל המקראות שממייצין את הרוצח ליהרג: **יקום דבר**. כתיב דהאי קרא שעשאן לכולם כשנים דהיינו העדים אצל לא בעושי הדבר: **היכי אמרינן להו**. לקרוב ופסול למדקניסה אם מתחלה לעדות נמכונו: ^{ממני'}

איתרו אי אמרי לאסהודי אתו נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אי אמרי למיחוי אתו ^(ט)מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש: איתמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ורב נחמן אומר והלכה כרבי:

ביצד העדים פרק ראשון מכות

1. אמר רבי יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות. פי' הקונטרס

משום דכתיב והלילו העדה דמנא' לנטל העדות צקל כדי להציל הנפש וקשה לפירשו דא"כ דיני ממונות נילף מינייהו דהא כתיב משפט אחד יהיה לכם ועוד דצדיני ממונות נמי כתיב ע"פ שנים או ע"פ שלשה ונקיס ג' לצי' לך פירש ר"י דצדיני נפשות שייך שפיר למילף משנים דעדות' בטלה משום דמה שנים כי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה לגמרי ומעמה אינה מועלת לכולם הלכך בשלשה נמי כולם בטלים לגמרי אבל דדיני ממונות דצשנים נמי כי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול השני אינו בטל לגמרי דחייב לו שזועה לך ^(א)[שלשה] נמי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול מתקיים עדות' בשאר עדים: **אמר רבא והוא שהעידו ברום בתוך כדי דיבור**. [פ"ה] ובהא קאמרה מתנימין דמאה כשנים אצל אם העידו השנים ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן שמי כתי עדים לכל דבר משמע דקאי אף לענין קרוב או פסול וקשה דהא משמע כסמוך דלענין דין דקרוב או פסול אינו תלוי בהעלאת צבון כדי דיבור אלא ^(ב)בדאיית מעשה גמרה עדותן אף כי העידו אחר תוך כדי דיבור דקאמר הרגו יאיל לך נראה דלא קאי רק אדין דעדים וזממין דקאמר עד שזימו כולם ובהא קאמר דוקא כי העידו כולם צבון כדי דיבור דזה הוי עדות אחד וצעינן עד שזימו כולם: ^(א)אצל לענין נמנא' אחד קרוב או פסול מהני שהעידו לאחר כדי דיבור עדותן בטלה וא"מ' יש לומר שגא' ושאנ' דדוקא גבי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול דכתיב ודבר ידבור דקי"ל תוך כדי דיבור דדיבור דמי וכאלו כולן בבית אחת העידו ואינן יכולים האחרונים לומר כי הראשונים הן שחייבוהו ואנחנו לא עשינו כלום: כיון ששנינו מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה אף ג' נמצא א' מהן קרוב או פסול בו, ואקשינן אי הכי לא תתקיים עדות לעולם שהרי ההורג מגיד עם העדים על ההורג והנה הוא קרוב ^(א) מבטל העדות ויציל ההורג. ודחי' כגון שבא והכתו הכאת מות מאחוריו שאינו מכיר מי הכהו הן להעיד אלא העדים הן בלבד שראוהו והן המעידין עליו וכן הנרבע כיצא בו כשרבעו מאחורי ולא ראהו. ואקשינן ההורג (והורבע) ודחי' כגון שבא והכתו יצאלו ויבטל העדות כולה שהרי נכללו עמהן קרובין. ואוקימ' על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר. כלומר אם נמצא במעדי עדות קרוב או פסול בטלה העדות אבל בבעלי הדין לא. מרחיזין לרבא דהוא בתרא מפרש טעמא דרבי (שמעון) [שמעיון] מינה דהילכתא כוותיה סבירא ליה. ודאמר רבי במשנתנו בזמן שהתרו בהן אמר

רבא היכי אמרינן להו כלומר (אין) [איזון] דרך זו התראה ששנה במשנתנו. ואמר אמרינן להו למיחוי אותירו שמה שמעמם צעקה ורצתם לראות מה היה ולא לעדות נקבעתם ונודמן לכם וראיתם שזה הרג את זה או נודמן לכם וראיתם שזה הלוח לזה כך וכך ממתן אם כן ראיתם מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש תיבטל העדות בכך והן לא באו להעיד אלא לראות בלבד. ועמד הדבר כי אין העדות מתבטלת אלא אם אומרים להעיד נכתובנו ותקבעו לך ונמצא א' מאלו שנחוצעדי לעדות קרוב או פסול. ויש מי שמפרש כי בזמן ההגדה אומרים להן לראות באתם (אין) [און] להגיד העדות באתם. ויש על הפירוש הזה ^(א) פיראא ולא חפצנו להאריך. אמנם הדבר שקבלנו מרבותינו הוא שפירשנו. וקי"ל כרבי דאמר רב נחמן הלכתא כרבי ועוד דהא רבא מפרש לטעמיה. ודייקא מתני' בעדות ממון עדות על פה דומיא עדות' עדות' אכל עדות' בשטר לא מפרשהא אבל כל עיקר וקי"ל בעדות בשטר תתקיים העדות בשאר וכדחזיקה דאמר בגמרא דגט פשוט (דף קסב:) מילאהו בקרובים כשר ^(א) וכבר פירשנוהו במקומו:

רבי יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות. פי' הקונטרס משום דכתיב והלילו העדה דמנא' לנטל העדות צקל כדי להציל הנפש וקשה לפירשו דא"כ דיני ממונות נילף מינייהו דהא כתיב משפט אחד יהיה לכם ועוד דצדיני ממונות נמי כתיב ע"פ שנים או ע"פ שלשה ונקיס ג' לצי' לך פירש ר"י דצדיני נפשות שייך שפיר למילף משנים דעדות' בטלה משום דמה שנים כי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה לגמרי ומעמה אינה מועלת לכולם הלכך בשלשה נמי כולם בטלים לגמרי אבל דדיני ממונות דצשנים נמי כי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול השני אינו בטל לגמרי דחייב לו שזועה לך ^(א)[שלשה] נמי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול מתקיים עדות' בשאר עדים: **אמר רבא והוא שהעידו ברום בתוך כדי דיבור**. [פ"ה] ובהא קאמרה מתנימין דמאה כשנים אצל אם העידו השנים ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן שמי כתי עדים לכל דבר משמע דקאי אף לענין קרוב או פסול וקשה דהא משמע כסמוך דלענין דין דקרוב או פסול אינו תלוי בהעלאת צבון כדי דיבור אלא ^(ב)בדאיית מעשה גמרה עדותן אף כי העידו אחר תוך כדי דיבור דקאמר הרגו יאיל לך נראה דלא קאי רק אדין דעדים וזממין דקאמר עד שזימו כולם ובהא קאמר דוקא כי העידו כולם צבון כדי דיבור דזה הוי עדות אחד וצעינן עד שזימו כולם: ^(א)אצל לענין נמנא' אחד קרוב או פסול מהני שהעידו לאחר כדי דיבור עדותן בטלה וא"מ' יש לומר שגא' ושאנ' דדוקא גבי נמנא' אחד מהן קרוב או פסול דכתיב ודבר ידבור דקי"ל תוך כדי דיבור דדיבור דמי וכאלו כולן בבית אחת העידו ואינן יכולים האחרונים לומר כי הראשונים הן שחייבוהו ואנחנו לא עשינו כלום: כיון ששנינו מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה אף ג' נמצא א' מהן קרוב או פסול בו, ואקשינן אי הכי לא תתקיים עדות לעולם שהרי ההורג מגיד עם העדים על ההורג והנה הוא קרוב ^(א) מבטל העדות ויציל ההורג. ודחי' כגון שבא והכתו הכאת מות מאחוריו שאינו מכיר מי הכהו הן להעיד אלא העדים הן בלבד שראוהו והן המעידין עליו וכן הנרבע כיצא בו כשרבעו מאחורי ולא ראהו. ואקשינן ההורג (והורבע) ודחי' כגון שבא והכתו יצאלו ויבטל העדות כולה שהרי נכללו עמהן קרובין. ואוקימ' על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר. כלומר אם נמצא במעדי עדות קרוב או פסול בטלה העדות אבל בבעלי הדין לא. מרחיזין לרבא דהוא בתרא מפרש טעמא דרבי (שמעון) [שמעיון] מינה דהילכתא כוותיה סבירא ליה. ודאמר רבי במשנתנו בזמן שהתרו בהן אמר

רבא היכי אמרינן להו כלומר (אין) [איזון] דרך זו התראה ששנה במשנתנו. ואמר אמרינן להו למיחוי אותירו שמה שמעמם צעקה ורצתם לראות מה היה ולא לעדות נקבעתם ונודמן לכם וראיתם שזה הרג את זה או נודמן לכם וראיתם שזה הלוח לזה כך וכך ממתן אם כן ראיתם מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש תיבטל העדות בכך והן לא באו להעיד אלא לראות בלבד. ועמד הדבר כי אין העדות מתבטלת אלא אם אומרים להעיד נכתובנו ותקבעו לך ונמצא א' מאלו שנחוצעדי לעדות קרוב או פסול. ויש מי שמפרש כי בזמן ההגדה אומרים להן לראות באתם (אין) [און] להגיד העדות באתם. ויש על הפירוש הזה ^(א) פיראא ולא חפצנו להאריך. אמנם הדבר שקבלנו מרבותינו הוא שפירשנו. וקי"ל כרבי דאמר רב נחמן הלכתא כרבי ועוד דהא רבא מפרש לטעמיה. ודייקא מתני' בעדות ממון עדות על פה דומיא עדות' עדות' אכל עדות' בשטר לא מפרשהא אבל כל עיקר וקי"ל בעדות בשטר תתקיים העדות בשאר וכדחזיקה דאמר בגמרא דגט פשוט (דף קסב:) מילאהו בקרובים כשר ^(א) וכבר פירשנוהו במקומו:

(א) נראה דצי' והנה הוא קרוב אלץ עממו יבטל עדות' וכו': (ב) כדכתיב כי' שנראה מפני ר"ח וצי' כפי' הוא וצ"ה: (ג) דכתיב ר"ח אלו מובאין בחי' הרמזין ונרין:

עין משפט

גר מצוה

1.

בג א מיי' פ"ה מהלכות עדות הלכה ג סג לאזין ריב [טוש"ע ח"מ סי' מה סעיף יז וסי' י"א סעיף ד ה]:

בז ב מיי' שם פ"כ הלכה ג סג שם טו"ח"מ שם:

בז ג מיי' פ"ב מהלכות שבוטות הלכה ח:

בז ד מיי' פ"כ מהלכות עדות הלכה ג סג

עשין קי טו"ח"מ סי' לח:

בז ה ו מיי' שם פ"ה

הלכה ג והלכה ד ה סג לאזין ריב טוש"ע ח"מ

סימן לו סעיף ה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר ר' יוסי. יצי' ע"ל בתוס' סוף דף זה דה"ה צדיני: (ב) ד"ה לאסהודי וכו' וי"ל דסנהל הוא דכיון: (ג) ד"ה שמואל וכו' דפרישית לעיל יצי' דה"ה א"ר יוסי: (ד) בא"ד דמקשינן שלשה לשנים לענין נמנא':

רבינו חננאל

ואוקימ' למתני' בזמן שק' יכולן כל אחד מהן העיד בתוך כדי דיבור של חברו דקי"ל תוך כדי דיבור דדיבור דמי וכאלו כולן בבית אחת העידו ואינן יכולים האחרונים לומר כי הראשונים הן שחייבוהו ואנחנו לא עשינו כלום: כיון ששנינו מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה אף ג' נמצא א' מהן קרוב או פסול בו, ואקשינן אי הכי לא תתקיים עדות לעולם שהרי ההורג מגיד עם העדים על ההורג והנה הוא קרוב ^(א) מבטל העדות ויציל ההורג. ודחי' כגון שבא והכתו הכאת מות מאחוריו שאינו מכיר מי הכהו הן להעיד אלא העדים הן בלבד שראוהו והן המעידין עליו וכן הנרבע כיצא בו כשרבעו מאחורי ולא ראהו. ואקשינן ההורג (והורבע) ודחי' כגון שבא והכתו יצאלו ויבטל העדות כולה שהרי נכללו עמהן קרובין. ואוקימ' על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר. כלומר אם נמצא במעדי עדות קרוב או פסול בטלה העדות אבל בבעלי הדין לא. מרחיזין לרבא דהוא בתרא מפרש טעמא דרבי (שמעון) [שמעיון] מינה דהילכתא כוותיה סבירא ליה. ודאמר רבי במשנתנו בזמן שהתרו בהן אמר

רבא היכי אמרינן להו כלומר (אין) [איזון] דרך זו התראה ששנה במשנתנו. ואמר אמרינן להו למיחוי אותירו שמה שמעמם צעקה ורצתם לראות מה היה ולא לעדות נקבעתם ונודמן לכם וראיתם שזה הרג את זה או נודמן לכם וראיתם שזה הלוח לזה כך וכך ממתן אם כן ראיתם מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש תיבטל העדות בכך והן לא באו להעיד אלא לראות בלבד. ועמד הדבר כי אין העדות מתבטלת אלא אם אומרים להעיד נכתובנו ותקבעו לך ונמצא א' מאלו שנחוצעדי לעדות קרוב או פסול. ויש מי שמפרש כי בזמן ההגדה אומרים להן לראות באתם (אין) [און] להגיד העדות באתם. ויש על הפירוש הזה ^(א) פיראא ולא חפצנו להאריך. אמנם הדבר שקבלנו מרבותינו הוא שפירשנו. וקי"ל כרבי דאמר רב נחמן הלכתא כרבי ועוד דהא רבא מפרש לטעמיה. ודייקא מתני' בעדות ממון עדות על פה דומיא עדות' עדות' אכל עדות' בשטר לא מפרשהא אבל כל עיקר וקי"ל בעדות בשטר תתקיים העדות בשאר וכדחזיקה דאמר בגמרא דגט פשוט (דף קסב:) מילאהו בקרובים כשר ^(א) וכבר פירשנוהו במקומו:

(א) נראה דצי' והנה הוא קרוב אלץ עממו יבטל עדות' וכו': (ב) כדכתיב כי' שנראה מפני ר"ח וצי' כפי' הוא וצ"ה: (ג) דכתיב ר"ח אלו מובאין בחי' הרמזין ונרין:

עין משפט ונר מצוה

בוח א מיי פ"ד מהל' עדות הלכה א סמג עשן קט:

בט ב מיי פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ו ופכ"א שם הלכה ח סמג עשן לו טוש"ע ח"מ סימן כח סעיף ו:

ג א מיי פ"ד מהלכות עדות הלכה א סמג שם:

גא ד מיי פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה ז:

גב ה מיי פ"ד מהלכות עדות הלכה ז סמג עשן קט טוש"ע ח"מ סימן ל סעיף ו:

גג ו מיי פכ"א מהלכות סנהדרין הלכה ח סמג עשן קו טוש"ע ח"מ סימן יז סעיף ו וס"י כח סעיף ון:

מוסף רש"י

מפני שהרא כמורעד, כמתרה עליו ועובר על המתלה, דודאי לנעת כרגו (לקט"ו:). אלא להבחין. שלא יכול לומר סבור הייתי שמתר (פנחנודי ה: וכע"ז לקט"ו:).

רבינו חננאל

היו שנים רואין מחלון זה כו'. אמר רב מנין לעדות מיוחדת שפסולה שנאמר לא יומת על פי עד אחד מאי אחד אילימא אחד ממש ומדכתיב על פי שנים עדים, או שלשה עדים יומת המת ממילא שמעינן דאין מומתין על פי עד אחד מה תלמוד לומר לא יומת על פי עד אחד אלא מאי אחד אחד אחד כדנביא ב' רואין אותו א' מחלון זה וא' מחלון זה ואין רואין זה את זה אין מצטרפין אע"פ ששניהם ראו העדות כולה מתחלה ועד סוף כיון שלא היו רואין זה את זה אין מצטרפין. והא דתניא ולא עוד אלא אפילו או ב' בזה אחד זה בחלון אחד אין מצטרפין. אוקימ' בבבלי תפורה (שהיו) [שחייב] בהכנסת העטרה וכיון שהראשון ראה הכנסת העטרה והשני ראה (כחו) [תביאה] כאלו זה ראה המעשה כולו וזה ראה המעשה כולו. אמר רבא אם העדים רואין המתרה או המתרה ורואה העדים מצטרפין ומתרה זה שאמרו אפי' מפי ההרוג עצמו או מפי שד. אמר רב יהודה עדות מיוחדת כשרה בדיני ממונות. כגון זה שאמרו שראו העדות אחד אחד. והאי דכתיב לא יומת על פי עד אחד והיא עדות מיוחדת הני מילי בעדות נפשות שהתורה חסה עליו אבל בדיני ממונות עדות מיוחדת כשרה היא ומצטרפין ואע"פ שאין רואין זו את זה. ואקשינן עליה אי הכי דעדות

ה'ין שנים רואים אותו מחלון זה ושנים מחלון זה וכו'. ולא גרסי' **זמתני' אחד בחלון זה וכו': ואחד מתרה באמצע.** מינה ואמאי הוצרך לומר ואחד מתרה שאין מן העדים ויש מפרשים דנקטיה משום רישא דקמני רואין אלו את אלו ומסתמא היינו ע"י המתרה שאומר לעדים לאלו ואלו ראו את המעשה הרע שזה עשה וגרלה למשי"ח דנקטיה לאפוקי מדרכי יוסי דאמר כסיפא אינו חייב עד שיהו פי שנים עדים מתרין זו: **שבמקצתן רואין אלו את אלו.** מנטרפין יחד אף אותם שאין רואים: **הרי אלו עדות אחת.** שאם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולם בטלה וכן שאם נמצא אחת מהן זוממת אין נהרגין עד שיזמו כולם ובעלין נמי עדות כולם בטלה אחת מהן דהומה הוי כנמצא אחד מהן קרוב או פסול:

הוא והן נהרגים. הן נהרגים אע"פ שלא הוזמו כת שניה כיון שהוזמו הן הוא נהרג משום כת שניה דלא בטלה עדות כת שניה בהזמת הראשונה כיון דהוי שמי עדיות יש מפרשים שזריך שמהא כל כות רואה המתרה או המתרה רואה אותן אף מנטרף המתרה לזו ולזו דאם לא כן אין המתרה מנטרף עמהן ולא יהרג על פיהם דלעולם אינו נהרג אלא"כ המתרה מעדות שנאין לחייבו והא דקמני נמי נמצא אחת מהן זוממת שהחס גס המתרה עמהם דהא מעדותן הוא כדפרישית ומ"מ הוו השמי כתות שמי עדיות כיון שאין כח זה רואה את זו וקשה למשי"ח מאי קאמר דלדבריה לא מיתוקמא מתני' אלא כשאין רואין המתרה וכן אין המתרה רואה אותן דאי רואין המתרה או המתרה רואה אותם הוו השמי כתות עדות אחת אע"פ שאין רואין זו את זה דהמתרה מנרפן דקמני רישא בזמן שמקלמן רואין אלו את אלו אלמא לא בעינן שיהא כל השנים שמכאן רואין את אלו מכאן אלא צחד כגי ועוד קשה

לפי' דזריך שיהא המתרה מעדותן הא אמרינן בגמ' מתרה שאמרו אפי' מפי עצמו אפי' מפי שד ואז דאי לא הוי המתרה מעדותן כלל לכן נראה דודאי מיירי כשאין רואין המתרה ולא המתרה רואה אותם אלא שזענו המתרה שמתרה ^(א) כן ובכן כגי דהא קיימינן לרצנן דפליגי ארבי יוסי דבסמוך ולא צעו פי שנים עדים מתרין זו כמו רבי יוסי: **לעדות מיוחדת שהוא פסול. פי' אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ומילתא צאפי נפשה היא ולא קאי אמתני' ולא מיירי בהכי: **תניא נמי הכי וכו'.** מייתי תניא נמי הכי דמלא יומת על פי עד אחד נפקא דאילו עיקרא דמילתא שזענו מממתנין דנהי דמתנינן לא איירי צאחד מחלון זה מ"מ מדאשמעין בשמי כתות הוה אמינא דוקא בשמי כתות דכל חדא חשיב עדות צאפי נפשה אבל ככת אחת מנטרפי שפיר וכן נראה דיותר דוחק לומר דלא מייתי תניא נמי הכי רק ^(ב) הפסוק כיון דליכא מאן דפליג עליה. כן נראה למשי"ח: **אמר רבא אם הן רואין את המתרה או המתרה וכו'.** מכאן מייתי ^(ס) המפרש ראה צמתנינן גבי סיפא דקמני הרי אלו שמי עדיות דמכל מקום מיירי ^(ו) שהן רואין המתרה כדפרישי' ולאו מילתא היא דהכא אעדות מיוחדת דברייתא קאי דקמני אחד מחלון זה וכו' שאין מנטרפין ועלה קאמר דאם העד מכאן [והעד מכאן] רואין המתרה או המתרה רואה אותן מנטרפין והעד שמכאן והעד שמכאן אע"פ שאין רואין אלו את אלו ^(ז) דהמתרה מנרפן כמו מקלמן רואין אלו את אלו דמתנינן ותדע דאעדות מיוחדת דברייתא קאי דאי אמתנינן קאי דקמני הרי ^(ח) אלו שמי עדיות כדפרישתי אס כן הוה ליה למימר ואם לאו אין מנטרפין שזהו עיקר המידוש: **או מתרה רואה אותן מצטרפין.** פירוש על פיהם נהרג דלא חשיבא עדות מיוחדת ואם תאמר והיכי מהימני ליה למתרה לומר שראה אותן להרוג את זה דצטלמא כשרואין המתרה הרי הן שנים אבל מתרה רואה אותן קשיא ויש לומר דמיירי שיש עדים שמעידין שהמתרה רואה אותן אך לא ראו המעשה אותן העדים: **בדיני נפשות הוא דלא כשירה הא בדיני ממונות כשירה.** הקשה רבינו אברהם מאורוליני"ש דהא קרוצים נפקא לן (סנהדרין ס:). דפסולין מלא יומתו אצות על צנים ודיני ממונות גמרינן מיניה (שם כח). דכתביז משפט אחד יהיה לכס א"כ ה"נ יליף ממונות מנפשות להך מילתא דעדות מיוחדת ונראה דעל כרחק האזי קרא לאו צדיני ממונות קאי דעד אחד מועיל למנוון דלשצוה מיהא אימיה:**

מיוחדת עדות מעליא היא ומצטרפין ולא הצריכה התורה שיראו שניהן ביחד זה לזה אלא משום דחס עליה. אלא מעתה ב' כתות שארא (בבב) [נחת] אחת ונמצא בכת א' מהן קרוב או פסול יצטרפו ב' הכחות ונאמר כיון [שיש] בהן קרוב או פסול בטלה עדות הכל ויצטל ההורג ולמה שנינו במשנתנו ב' רואין אותו מחלון זה וב' מחלון זה ואחד מתרה באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו שתי עדיות הן נמצאת אחת זוממת הוא נהרג והן נהרגין הוא נהרג על פי הכת שלא הוזמה והן נהרגין מפני שהוזמו ועלתה בקשיא. ודייקינן מדרסלקא בקשיא שמעינן מינה דראיה אחר ראה ואפילו הודאה אחר הודאה אינה כשרה בדיני ממונות ^(א) (ואפילו) [ואלון] הבריייתות ^(ב) סיוע לפירוש שפירשנו [בבא] דאמרינן לסהדי למיחזי אחיתו או לאסהדוי אחיתו: תניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר חבר אין צריך התראה שלא ינתנה התראה [אלא] להבחין בין שוגג למייד. הנהו לעזאזי דאתו לקמיה דרבא ברינא אוקי רבא תורגמן בינייהו. איני והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. ופרקי' רבא רבא יידע מאי דאמרי ואהדורי להן הוא דלא ידע.

ביצד העדים פרק ראשון מכות

מתני' הרי אלו עדות אחת. ואם ^(א) הוצם אחד מהם ^(ב) (ואו שנים) ולא הוזמו כולן אין נהרגין: **שלא סהא סנהדרין שומעת.** עדות העדים מפי התורגמן צריכין הדיינין שיהיו מכיירין כלשון העדים ולא שיעמידו מליץ צינותם: **גב' עדות מיוחדת.** אחד רואה אותו מחלון זה ואחד רואה מחלון זה ואינן

רואין זה את זה: **לנועל את הערוב.** שיש די צרכיית כל אחד ואפ"ה לא מנטרפו: **מפי עצמו.** ההרוג עצמו התרה זו: **אלא מעסה.** דכשרים צעלמא ומנטרפי: **צדיני נפשות.** כששנים רואין מחלון זה ושנים מחלון זה והחזמה כת האחת תנטרף עדות זו להיות כולם ככת אחת להזיל את הוזממין ואת הגדון שמהא עדותן בטלה כיון דצעלמא מנטרפת יש טעם כאן להזילו ורסמנא אמר ^(א) והזילו העדה: **ומי אים לנס לרבי יוסי.** התראה כלל: **והסגן רבי יוסי אומר השוגא.** שאמר צשוגג הרגתי נהרג מפני שהוא כמועד ומותרה: **לעווי.** בעלי לשון אחרת שאין הדיינין מכיירין בה: אילנא

על פי עד אחד להביא שנים שרואים אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ואין רואין זה את זה שאין מצטרפין ולא עוד אלא אפילו בזה אחר זה בחלון אחד אין מצטרפין אמר ליה רב פפא לאב"י השתא ומה אחד מחלון זה ואחד מחלון זה דהאי קא חזי כולו מעשה והאי קא חזי כולו מעשה אמרת לא מצטרפי בזה אחר זה דהאי חזי פלגא דמועשה והאי חזי פלגא דמועשה מיבעיא א"ל לא נצרכא אלא לכוועל את הערובה אמר רבא ג'אם היו רואין את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין ^(א) ואמר רבא דמתרה שאמרו אפילו מפי עצמו ואפילו מפי השד אמר רב נחמן ^(ב) עדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות דכתיב לא יומת על פי עד אחד בדיני נפשות הוא דאין כשירה אבל בדיני ממונות כשירה מתקוף לה רב זוטרא אלא מעתה בדיני נפשות תציל אלמה תנן הוא והן נהרגין קשיא: רבי יוסי אומר וכו': **א"ל רב פפא לאב"י ומי אית ליה לרבי יוסי האי סברא והתנן ^(א) רבי יוסי אומר השוגא נהרג מפני שהוא כמועד ^(ב) ומותרה א"ל ההוא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא ^(ג) רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למייד:** דבר אחר ע"פ שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: ^(ה) הנהו לעווי דאתו לקמיה דרבא אוקי רבא תורגמן בינייהו והיכי עביד הכי והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן רבא ימידע הוה ידע מה דהוו אמרי ואהדורי הוא דלא הוה ידע אילנא

נראה מפי עצמו אפי' מפי שד ואז דאי לא הוי המתרה מעדותן כלל לכן נראה דודאי מיירי כשאין רואין המתרה ולא המתרה רואה אותם אלא שזענו המתרה שמתרה ^(א) כן ובכן כגי דהא קיימינן לרצנן דפליגי ארבי יוסי דבסמוך ולא צעו פי שנים עדים מתרין זו כמו רבי יוסי: **לעדות מיוחדת שהוא פסול.** פי' אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ומילתא צאפי נפשה היא ולא קאי אמתני' ולא מיירי בהכי: **תניא נמי הכי וכו'.** מייתי תניא נמי הכי דמלא יומת על פי עד אחד נפקא דאילו עיקרא דמילתא שזענו מממתנין דנהי דמתנינן לא איירי צאחד מחלון זה מ"מ מדאשמעין בשמי כתות הוה אמינא דוקא בשמי כתות דכל חדא חשיב עדות צאפי נפשה אבל ככת אחת מנטרפי שפיר וכן נראה דיותר דוחק לומר דלא מייתי תניא נמי הכי רק ^(ב) הפסוק כיון דליכא מאן דפליג עליה. כן נראה למשי"ח: **אמר רבא אם הן רואין את המתרה או המתרה וכו'.** מכאן מייתי ^(ס) המפרש ראה צמתנינן גבי סיפא דקמני הרי אלו שמי עדיות דמכל מקום מיירי ^(ו) שהן רואין המתרה כדפרישי' ולאו מילתא היא דהכא אעדות מיוחדת דברייתא קאי דקמני אחד מחלון זה וכו' שאין מנטרפין ועלה קאמר דאם העד מכאן [והעד מכאן] רואין המתרה או המתרה רואה אותן מנטרפין והעד שמכאן והעד שמכאן אע"פ שאין רואין אלו את אלו ^(ז) דהמתרה מנרפן כמו מקלמן רואין אלו את אלו דמתנינן ותדע דאעדות מיוחדת דברייתא קאי דאי אמתנינן קאי דקמני הרי ^(ח) אלו שמי עדיות כדפרישתי אס כן הוה ליה למימר ואם לאו אין מנטרפין שזהו עיקר המידוש: **או מתרה רואה אותן מצטרפין.** פירוש על פיהם נהרג דלא חשיבא עדות מיוחדת ואם תאמר והיכי מהימני ליה למתרה לומר שראה אותן להרוג את זה דצטלמא כשרואין המתרה הרי הן שנים אבל מתרה רואה אותן קשיא ויש לומר דמיירי שיש עדים שמעידין שהמתרה רואה אותן אך לא ראו המעשה אותן העדים: **בדיני נפשות הוא דלא כשירה הא בדיני ממונות כשירה.** הקשה רבינו אברהם מאורוליני"ש דהא קרוצים נפקא לן (סנהדרין ס:). דפסולין מלא יומתו אצות על צנים ודיני ממונות גמרינן מיניה (שם כח). דכתביז משפט אחד יהיה לכס א"כ ה"נ יליף ממונות מנפשות להך מילתא דעדות מיוחדת ונראה דעל כרחק האזי קרא לאו צדיני ממונות קאי דעד אחד מועיל למנוון דלשצוה מיהא אימיה:

(1) בא"ד דמכל מקום מיירי אע"פ שהן רואין המתרה: (2) בא"ד דאי אמתנינן קאי דקמני הרי אלו. ג"כ פי' דאי אמתני' ארישא קאי לאורויי דהא דקמני הרי אלו ב' עדיות מיירי אע"פ שרואין את המתרה ודכתבניו בסמוך:

היה שאל הוזמה והן נהרגין מפני שהוזמו ועלתה בקשיא. ודייקינן מדרסלקא בקשיא שמעינן מינה דראיה אחר ראה ואפילו הודאה אחר הודאה אינה כשרה בדיני ממונות ^(א) (ואפילו) [ואלון] הבריייתות ^(ב) סיוע לפירוש שפירשנו [בבא] דאמרינן לסהדי למיחזי אחיתו או לאסהדוי אחיתו: תניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר חבר אין צריך התראה שלא ינתנה התראה [אלא] להבחין בין שוגג למייד. הנהו לעזאזי דאתו לקמיה דרבא ברינא אוקי רבא תורגמן בינייהו. איני והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. ופרקי' רבא רבא יידע מאי דאמרי ואהדורי להן הוא דלא ידע.

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ה.], (ב) סנהדרין ט:; (ג) [גינסת סה"מ פי שני], (ד) סנהדרין פא.; (א) לקמן ט:; (1) [ע"ל במשנה ט:; גס פרש"י שם ד"ה מפני שהוא כמועד], (2) לקמן ט:; סנהדרין ח: מל. עב.; (ח) רש"א מ"ו וז"ל החמה א' מהס ולא וכו', (ט) [במדרש לה], (י) [ורואין זה את זה. רש"ש].

תורה אור השלם

1. על פי שנים עדים או שלישה עדים יומת המת ולא יומת על פי עד אחד: דברים יז ו

גליון הש"ס

גב' ואמר רבא מתרה שאמרו. ע"י סנהדרין עא ע"א דכש"י ד"ה מתרין זו וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) גב' הנהו לעווי דאתו. ג"כ הנהו לעווי עדים וכוו מלאקסינן לרנא מממתנין אכל צינמז'ים כפי' כה מהל' סנהדרין משמע דלעווי צעלי דינין הוו ועי' בח"מ סימן יח ז"ל דלון חילוק בין עדים לצעלי דינים מדלקשי' ממתי' להך עובדא וכן משמע פסטי הלכון דאתו לקמיה דרנא דמשמע [דצעלי דינים וכו:] (ב) רש"י ד"ה הרי יוסי. ואם הוזמה אחת מהם הראשונה או השניה ולא החמו: (א) תור"ה הוא וכו' וכן התרה שמתרה כך ובהכי כגי דהא וכו' דלא בעינ' פי שני עדים: (ד) ד"ה מנא וכו' רק אפסוק כיון: (ה) ד"ה קאי דנא וכו' מכאן מייתי יש מפרשים ראהי דמתנינן. ג"כ י"מ כיצור להו דרנא ארישא דמתני' קאי לאורוי דלון מנטרפין במקלמן רואין אלו את אלו אלא"כ דאיכא ממי' לציטאס דרואים נמי את המתרה כו' וא"כ [ומיירי נמי סיפא דקתמן הרי אלו ב' עדיות אע"פ שהן רואין את המתרה והסוג' ס"ל דלברייתא קאי ואיכא למידק אמאי לא פי' הסוג' דלסיפא דמתני' קאי לאורוי דברואים את המתרה מנטרפין אע"ג דאין רואין אלו את אלו וי"ל דא"כ ה"ל לרנא לתפוס כסיפא דמתנינן ולקבוע דבריו עלה ומדלא עבד הכי ש"מ נדללא אמתנין] קאי אכל את נפרש דלברייתא דסמך ליה קאי ניחא ומ"מ ארינא גופיה קשה אמאי לא קבע דבריו אסיפא דמתני' דלפי' בשמי כתות דכל חדא חשיב עדות צאפי נפשה מנטרפי ע"י המתרה ודכתבנו הסוג' בסמוך ד"ה מיה:

^[1] בא"ד דמכל מקום מיירי אע"פ שהן רואין המתרה: (2) בא"ד דאי אמתנינן קאי דקמני הרי אלו. ג"כ פי' דאי אמתני' ארישא קאי לאורויי דהא דקמני הרי אלו ב' עדיות מיירי אע"פ שרואין את המתרה ודכתבניו בסמוך: היה שאל הוזמה והן נהרגין מפני שהוזמו ועלתה בקשיא. ודייקינן מדרסלקא בקשיא שמעינן מינה דראיה אחר ראה ואפילו הודאה אחר הודאה אינה כשרה בדיני ממונות (א) (ואפילו) [ואלון] הבריייתות (ב) סיוע לפירוש שפירשנו [בבא] דאמרינן לסהדי למיחזי אחיתו או לאסהדוי אחיתו: תניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר חבר אין צריך התראה שלא ינתנה התראה [אלא] להבחין בין שוגג למייד. הנהו לעזאזי דאתו לקמיה דרבא ברינא אוקי רבא תורגמן בינייהו. איני והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. ופרקי' רבא רבא יידע מאי דאמרי ואהדורי להן הוא דלא ידע

^[2] וכו"כ במדרש פ"ג סנהדרין ובהג"מ ה' עדות בשם רבינו אב"י בח"מ סימן ל' נחקק בטעמו והלא מפורש טעמו אכל לפ"ד המוס' שגין ויטעב"א כאן אף הוכחה דהכא מיירי הכל לרצנן דרביק. ועי' רשנים צ"כ ג"כ ב' ד"ה ופסק בשם רבינו וכו"כ הרי"ף ורמ"ש רפ"ד דברכות וס"מ. וגם בסנהדרין ל' ע"כ ב' כפר"ח שם דקרי' כהרדעי וצ"ע: (3) ט"ס כאן וצ"ע:

